

Arvioinnin paikallisesti päätettävät asiat – Arviointikulttuuri & itse- ja vertaisarviointi

Treduka 2015

Tamperetalo 7.11.2015

Najat Ouakrim-Soivio (KT, FL)

Tunnin työpajatyöskentelyn aikana:

Asiantuntija-alustus (30 min)

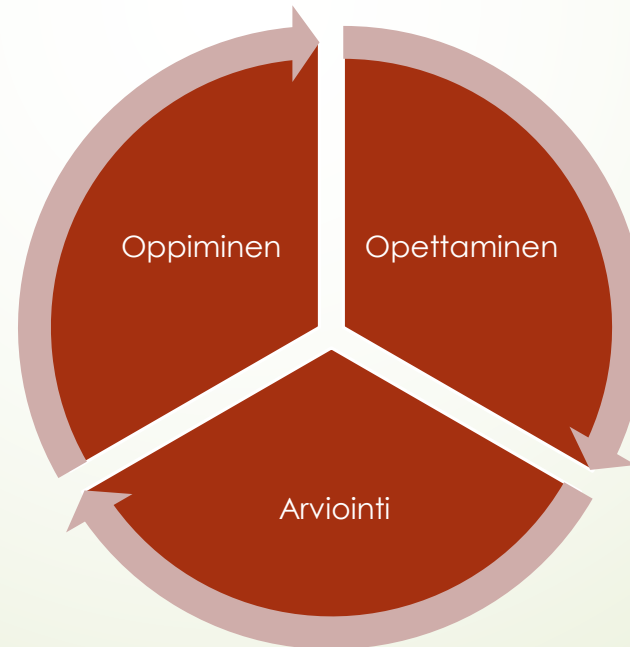
- ❖ Syventäviä näkökulmia **oppimisen ja osaamisen arviointiin** ja erityisesti **arviointikulttuuriin (ja vielä siinä itse- ja vertaisarvioinnin periaatteisiin)**

Ryhmätyöskentely (35 min), jossa työstetään seuraavia kysymyksiä:

- ❖ Millaiset ovat mielestäsi arviointikulttuurin kehittämisen tavoitteet ja keskeiset piirteet koulussanne?
- ❖ Millaisia ovat itsearviointin ja vertaisarviointin periaatteet ja käytänteet koulussanne ja miten ne kirjataan osaksi koulunne arviointikulttuuria?
- ❖ Millaiset ovat 2. ja 3. vuosiluokan ja 6. ja 7. vuosiluokan nivelvaiheisiin liittyvät arvioinnin ja palautteen antamiset käytännöt?
- ❖ Miten koulussanne toteutetaan tai voitaisiin toteuttaa yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin suhteen?

Oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteys:

- Arvioinnissa ei ole kyse irrallisesta tehtävästä tai toiminnasta.
- Oppiminen, opettaminen ja arviointi liittyvät kiinteästi toisiinsa.
- Oppimisen ohjaaminen ja opettamisen kehittäminen tapahtuvat arvioinnin avulla.
- Uusien tavoitteiden asettaminen tapahtuu usein suhteessa aiemmin saatuun arviointipalautteeseen

JOHDATUS ARVIOINNIN KESKEISIIN PERIAATTEISIIN (1/3)

Arviointia ei voi erottaa oppimiskäsityksestä

(Jakku-Sihvonen 2001; Atjonen 2007)

- Arviointia ja oppimista ei voi erottaa toisistaan
- Arviointi on aina kontekstisidonnaista

Oppimiskäsitys

Empiristinen oppimiskäsitys =
oppimisen lähtökohtana tiedon
staattisuus

Behavioristinen oppimiskäsitys =
oppiminen ymmärrettiin
käyttäytymisen muutoksena.

Konstruktivistinen oppimiskäsitys =
oppiminen yhteisöllistä ja
sosiaalista vuorovaikutukseen
perustuvaa. Keskiössä
oppimisprosessi ei vain lopputulos.

Kontekstuaalinen oppimiskäsitys =
toimintaympäristön muutokset ja
niistä johtuvat haasteet
edellyttävät myös uudenlaista
oppimista.

Oppijälähtöinen oppimiskäsitys =
korostaa aktiivisia ja kriittisiä
ajattelu- ja tiedonhankintataitoja
sekä tiedon soveltamistaitoja.

Najat Ouakrim-Solvio (KT, FL)

Oppimiskäsitys	Arvioinnin periaatteet
Empiristinen oppimiskäsitys = oppimisen lähtökohtana tiedon staattisuus	Yksilöiden kyvyt pysyviä sekä testein mitattavia ja arvioitavia.
Behavioristinen oppimiskäsitys = oppiminen ymmärrettiin käyttäytymisen muutoksena.	Oppilaiden suorituksia luokitellaan mittaamisen pohjalta. Numeroarvostelun asema korostunut.
Konstruktivistinen oppimiskäsitys = oppiminen yhteisöllistä ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvaa. Keskiössä oppimisprosessi ei vain lopputulos.	Arvioinnissa kiinnitetään huomiota, miten opitaan. Oppimisen arvioinnissa lähtökohtana oppijan omien kokemusten ja oman toiminnan arviointi.
Kontekstuaalinen oppimiskäsitys = toimintaympäristön muutokset ja niistä johtuvat haasteet edellyttävät myös uudenlaista oppimista.	Oppimisen ja arvioinnin näkökulma muuttuu muistavasta ja toistavasta kohti uutta kehittäväää ja soveltavaa oppimista ja niiden arviointia.
Oppijälähtöinen oppimiskäsitys = korostaa aktiivisia ja kriittisiä ajattelu- ja tiedonhankintataitoja sekä tiedon soveltamistaitoja.	Oppijälähtöisessä eli autenttisessa tai suoritusarvioinnissa korostuu yksilön persoonallisen kasvun ja kehittymisen sekä itsearviointitaitojen kehittäminen arvioinnin avulla.

Najat Ouakrim-Solvio (KT, FL)

OPPIMISKÄSITYKSEN JA ARVIOINNIN YHTEYDEN TÄRKEYDESTÄ...

JOHDATUS ARVIOINNIN KESKEISIIN PERIAATTEISIIN (2/3)

Arviointi on asetettujen tavoitteiden ja saavutettujen tulosten välistä vertailua

(Guba & Lincoln 1989, 22-26; Raivola 1995, 22-30)

- **Vain asetettuja tavoitteita voidaan arvioida**
- **Arvioinnin kiinnittäminen tavoitteisiin tekee arvioinnista läpinäkyvämpää ja konkreettisempää**
- **Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan yhdessä ennalta sovituin kriteerein**

Kriteeri = "Mittatikku", jolla arviointia suoritetaan

JOHDATUS ARVIOINNIN KESKEISIIN PERIAATTEISIIN (3/3)

Arvioinnilla on erilaisia tehtäviä a) opintojen aikana ja b) nivel- ja päättövaiheessa

a) Formatiivinen arviointi = Arviointi opintojen aikana

-> Oppimisen arviointi

Tavoitteena on antaa oppilaalle monenlaista kannustavaa ja opiskelua ohjaavaa palautetta opiskelulle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

Huom! Kannustava palaute ei ole sama kuin kannustava arvosanan antaminen

b) Summatiivinen arviointi = Arvosanan antaminen perusopetuksen nivel- ja päättövaiheessa (numero tai kirjain).

Koskee myös lukiokoulutusta kurssin päättyessä tai opintojen päättyessä.

Huom! Arvioinnin tulee olla tasa-arvioista ja yhdenvertaista = valtakunnallisesti vertailtavaa.

Najat Ouakrim-Soivio (KT, FL)

Kuitenkin POPS -perusteissa ei ohjeita arvosanan antamisesta.

ARVIOINTIKULTTUURI

- ▶ POPS 2014: Opetuksen järjestäjien tulee kirjata ja kuvata paikallisessa opetussuunnitelmassa *se, mitkä ovat arviointikulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet.*
- ▶ Arviointikulttuuri on käsitteenä laaja, koska sillä voidaan kuvata monia erilaisia asioita.
- ▶ Ouakrim-Soivio (2015):
- ❖ **Arviointikulttuuri** = arvot+ normit+ toimintatavat, joita yhteisössä jaetaan yhteistyössä kielen avulla kommunikoiden.
- ❖ Koulun tai oppilaitoksen arviointikulttuurin määrittelemine edellyttää, että opettajat ja rehtorit kykenevät analysoimaan arviointiin liittyviä **arvojaan eli arviointi-ideologiaansa, arviointitoimintaansa ja** siihen kytkeytyviä **ajattelu- ja toimintamalleja.**
- ❖ Arvioinnilla ei ole merkitystä, mikäli se ei palvele sekä arvioitavaa että arvioijaa.

Keskeisiä kysymyksiä arviointikulttuurin määrittelemiseksi:

- ❖ keitä koulun tai oppilaitoksen arviointikulttuuri koskee,
- ❖ miltä arviointikulttuuri näyttäytyy suhteessa eri toimijoihin, kuten opettajiin, oppilaisiin tai huoltajiin,
- ❖ mitkä eri toimijoiden roolit ovat arvioinnissa,
- ❖ mitä arviointiin liittyviä käytänteitä tai toimintamalleja on jo olemassa,
- ❖ onko käytänteitä tai toimintamalleja syytä kehittää tai muuttaa,
- ❖ käydäänkö arvioinnista ammatillista keskustelua säännöllisesti,
- ❖ tukevatko olemassa olevat käytänteet, toimintamallit, keskustelut ja muut mahdolliset rakenteet opettajan ja rehtorin arviointityötä,
- ❖ miten arvioinnin eri tehtävät otetaan huomioon käytännön arviointityössä,
- ❖ miten arvioinnin monipuolisuus ilmenee käytännössä,
- ❖ miten opetuksen tai koulutuksen laatua arvioidaan,
- ❖ miten ja keille laadun arvioinnin tuloksista tiedotetaan,
- ❖ miten arviointitietoa käytetään toiminnan kehittämisessä.

Arviointikulttuurin määrittelemisen ja kirjaaminen on tärkeää, koska:

- ❖ kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävä arviointityö edellyttää, että arviointitoiminnan **pelisäännöt ovat kaikille selviä**.
- ❖ hyvään arviointikulttuuriin kuuluu, että arvioinnista saatavan palautteen vaikutuksia valintoihin ja arvioinnin perusteella tehtäviin päätöksiin ennakoidaan jos silloin, kun arviointia aletaan suunnitella.
- ❖ arviointikulttuuria tulee voida kehittää, jotta olemassa oleviin toimintamalleihin ja rakenteisiin voidaan palata,
- ❖ toimintatapoja tulee voida arvioida, ja niiden pohjalta arviointitoiminnalle voidaan asettaa uusia tavoitteita. (Jakku-Sihvonen & Heinonen 2001, 148.)

ITSEARVIOINTI

- ▶ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 50) todetaan itsearvioinnista, että *Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.*

ITSEARVIOINTITAITDOT

- Oppilaan tai opiskelijan itsearviointitaidot voidaan jakaa kolmeen osaan: **reflektioon, itsearviointiin ja metakognitioon.**
- **Reflektiossa** oppilas tai opiskelija tarkkailee ja omia tunteitaan, ajatuksiaan, toimintatapojaan ja oppimistaan.
- **Itsearviointi** on edellä kuvattuun reflektioon perustuvaa oman toiminnan jäsentynyttä arviointia.
- **Metakognitiolla** tarkoitetaan muun muassa tarkkailun ja arvioinnin perusteella tapahtuvaa oman kognitiivisen toiminnan ymmärtämistä. (Patrikainen 1999, 154; Kasanen 2003, 26.)

Najat Ouakrim-Soivio (KT, FL)

ITSEARVIOINTITAITAIDOT

- Itsearviointiin kytkeä oppilaan oppimisen arviointiin pidetään tehokkaana, sillä se lisää oppilaan tai opiskelijan tietoisuutta esimerkiksi arvioinnin kriteereistä. (Keurulainen 2013, 56).
- Toisenlaisia näkemyksiä itsearviointiin hyödyllisyydestä on esittänyt Kasanen (2003), jonka mukaan itsearviointista voi olla alaluokkien oppilaalle haittaa. Mikäli oppilas ei ymmärrä itsearviointin tavoitetta ja tarkoitusta tai hänellä ei ole vielä kykyä reflektoida tai arvioida omaa toimintaansa, itsearviointit saattavat vaikuttaa kielteisesti lapsen minäkuvaan ja itsetunnon kehittymiseen.
- Oppimisen arvioinnin, näin myös itsearviointien, täytyy kohdistua **ensisijaisesti toimintaan, ei henkilöön**, ja sen tulee vahvistaa koulunkäyntimotivaatiota ja oppimisen edistymistä. (Ouakrim-Soivio ym. 2015.)

ITSEARVIOINTI

- Osittain itsearviointiin haasteellisuuteen saattaa liittyä se, että lapset tarvitsevat **aikaa ja kokemusta** oman toimintansa arvioimiseksi.
- Tutkimuksessa on todettu että lapset osaavat tehdä esimerkiksi **muiden oppilaiden** kyvyistä loogisia arviointeja ennen kuin osaavat arvioida omia kykyjään.
- Arvioissaan lapset käyttävät **sitä tietoa, mitä heillä on omista ja toisten aiemmista suorituksista** (Stipek & McIver 1989, 523–537.)
- Tutkimuksella on myös osoitettu, että lasten itsearviointit tulevat **realistisemmiksi iän myötä** (Marsh, Craven & Debus 1998, 1030).

Kiitos!

Ota halutessasi yhteyttä:

najat.ouakrim-soivio@helsinki.fi tai

twitterissä: @najatouakrim